

Förslag på upplägg av några grundläggande manövreringsövningar

- **Vänj dig vid reglagen.** Se sidorna 92–94 i Båtmanövrering.
- **Konsten att svänga och vända.** Prova, ute på fritt vatten för att se vilken girradie båten har och försök uppskatta var den har sin vridpunkt. Prova sedan att gira med hjälp av de metoder som beskrivs på sidorna 25–27. Du bör börja på ett ställe där inget farligt kan hända – manövrera i förhållande till en boj, ett flytande sjömärke eller liknande och när du behärskar båten kan det gå att prova inne i en trång hamn, i blåst etc. Lägg upp övningarna med stegrande svårighetsgrad och gör ingenting som riskerar materiella skador.
- **Konsten att göra en Williamson.** Det här är en övning som görs på fritt vatten. Kasta i en fendert eller liknande som du återvänder till och hämtar upp. Williamsons gir kan också användas vid vändning i en trång hamn.
- **Konsten att ligga still.** Kör ut på fritt vatten och prova att hålla båten så still som möjligt. Vid den här övningen är det en fördel om det blåser lite. Börja med att undersöka hur båten vill lägga sig då den driver fritt då propellern är still. Prova sedan att hålla båten så still som möjligt när vinden kommer akterifrån och förifrån. Öva i närheten av en boj eller annat stillaliggande föremål så det går att avgöra hur båten rör sig.
- **Konsten att göra en minimalistisk tilläggning och konsten att backa och svänga.** Börja ute på fritt vatten med att iakttä hur propellerns skovelhjulseffekt påverkar din båt. Kör med några knops fart framåt, lägg i friläge, styr en spikrak kurs och lägg sedan i backen utan att ändra rodret. Notera åt vilket håll aktern slår och hur känslig den är för olika gaspådrag bakåt. Experimentera sedan med att göra en minimalistisk tilläggning (sidorna 11–12). För att komma loss från bryggan används metoden enligt sidorna 21–23. Passa på och gör dessa övningar i lugnt väder och mot en väl madrasserad brygga. En bensinbrygga, då macken är stängd eller har lite kunder, kan vara idealisk.
- **Konsten att backa rakt.** Prova på fritt vatten att backa rakt enligt sidorna 17–19. Nöj dig inte med att backa ett kort stycke utan försök hålla båten under kontroll flera hundra meter. Innan man vant sig är det svårt att låta bli att överstyra och att upptäcka om båten börjar gira. Sikta mot en boj, ett sjömärke eller något annat föremål. Prova både i stiltje och då det blåser lite. När du känner dig riktigt varm i kläderna kan det vara läge att backa där det är trångt och att backa in mot en förtöjningsplats. Det är klart avancerat.
- **Konsten att manövrera med hjälp av linor.** Prova att köra på förspring, akterända och akterända från mittknap eller vinsch. Alla båtar passar inte för alla dessa metoder. Knapar och halkipar kan sitta illa till och mantågsstöttor och annat kan vara i vägen. Öva mot en väl madrasserad brygga. Glöm inte bort att de stora påfrestningarna på linor och linornas fästpunkter uppstår vid ryck som uppstår då en lina plötsligt sträcks upp och utsätts för båtens levande kraft. Tänk på personsäkerheten! Alla som hanterar

linor som är under påfrestning måste veta hur man tar ett avhåll och vilka klämrisker som finns.

- **Konsten att lägga till med ”fel sida”.** Övas också helst mot en väl madrasserad brygga de första gångerna.
- **Konsten att ta sig ut från en brygga då vinden ligger på.** Detta är en variant av att köra med hjälp av linor enligt punkt sju ovan.
- **Konsten att trycka.** Detta övas med en båt som har en förstäv väl lämpad för att trycka och med god madrassering på båten eller bryggan. En gast står med fördel i fören och visar med hjälp av tecken hur långt det är kvar till bryggan.
- **Konsten att lägga till vid boj med fören mot bryggan.** Övas först med hjälp av minst två gaster. En eller helst två i fören och en eller eventuellt två som hjälps åt att fånga bojen. Här handlar det mycket om samarbete inom besättningen och bra tecken och annan kommunikation är viktig. Att lägga till helt ensam på detta sätt kan vara ett mästarprov, särskilt om det blåser lite och/eller om båten är stor.

Tips till dig som ska vara instruktör vid manövreringsövningar

Säkerhetstänkande

Alla övningar måste genomföras med stora säkerhetsmarginaler. Då kan alla inblandade känna sig lugna och avspända och få en riktig inställning till båtmanövrerandet – att det är kul, intressant och något som är ganska lätt att lära sig.

Se till att ha stora fendor. Gör de första övningarna ute på fritt vatten där ingenting farligt kan hända. Båten som används ska helst inte vara för ömtålig och det ska inte finnas några dyra eller farliga föremål i närheten.

Öka sedan svårighetsgraden men ta hela tiden hänsyn till att den som manövrerar och den som leder övningen måste känna att det hela tiden finns en betryggande säkerhetsmarginal.

Konsten att ta det lugnt

Om säkerhetsmarginalerna är tillräckliga kan du som instruktör känna dig lugn och avspänd och det sprider sig bland dem som övar. Du ska aldrig behöva höja rösten, ta över ratten eller reglagen.

Stegrande svårighetsgrad

Känn in vad varje övningsdeltagare klarar av och försök hitta rätt svårighetsgrad för var och en.

Varje övning ska gå bra men gärna kännas lite som en utmaning.

Olika nybörjares olika svårigheter

En del nybörjare har svårt för att veta hur rodret ska läggas för att båten ska gira åt önskat håll. De som är mest ovana upptäcker kanske inte ens när båten ligger på stadig kurs eller under gir. Då är det nödvändigt att ge dem tid att öva på detta innan de får några mer avancerade uppgifter.

Här är skillnaderna stora mellan olika individer. Somliga känner in och blir ett med båten väldigt snabbt. Andra behöver mer övning.

Hur ska instruktionerna ges

Det finns flera sätt att öva manövrering. Ett sätt är att du själv först demonstrerar varje manöver.

Ett annat sätt är att du aldrig tar i ratt eller reglage utan hela tiden leder övningarna med hjälp av muntliga instruktioner.

Försök att instruera med hjälp av positiva kommentarer.

”Nu har vi rätt vinkel mot bryggan.” ”Nu är farten bra men snart är det dags att sakta in.”

Ge tillräckligt med instruktioner och vägledning för att manövrerna ska lyckas men försök samtidigt att undvika att ta över så mycket att den som övar inte får en chans att tänka själv eller känna sig som den som manövrerar båten.

En del fel och misstag är acceptabla bara de inte innebär någon fara.

Öva – var och när?

Försök finna ett lugnt och fint ställe att öva på.

Det ska inte vara för mycket andra båtar i rörelse, inte för många åskådare och inte för mycket svall.

Sjömackar som inte är öppna eller har få kunder kan vara idealiska. Mackägare har sett det mesta i tilläggningsväg och brukar tycka det är roligt om någon övar. Inhämta tillstånd och tanka gärna eller köp något så blir ni särskilt välkomna tillbaka.

Lugnast är det oftast i början och slutet av båtsäsongen.

Välj övningsplats med hänsyn till rådande väder och vind. I början ska det helst vara vindstilla men i slutet är det en fördel om det blåser några meter per sekund.

Lämplig båt

Den idealiska båten ska vara oöm, inte för stor och lagom lättmanövrerad. Styr- och motorreglagen ska vara i bästa skick och väl justerade.

Ansvarsfrågan

Innan övningen påbörjas är det viktigt att klargöra vem som är befälhavare ombord och vem som tar det ekonomiska ansvaret om något skulle hända.

Om det är du som är övningsledare som äger båten är det självklart att du är befälhavare och du som ansvarar för säkerheten. Om du tar betalt för övningen är det viktigt att kontrollera att båtförsäkringen gäller. En del bolag kan kräva tilläggspremie.

Om du följer med som instruktör i en övningsdeltagares båt är det viktigt att ha benat ut ansvarsfrågorna så ni inte blir osams om något skulle hända.

Hur lång tid tar övningarna

På en dag hinner man med de flesta av dessa övningar om man är en instruktör och har 4–6 övningsdeltagare. Men helst bör man ha två dagar till förfogande – gärna med en vecka emellan så att alla hinner smälta sina erfarenheter och läsa på i boken.

Med fler än sex övningsdeltagare blir det för långa väntetider mellan övningstillfällena. Fyra personer kan vara idealiskt. Då hinner man pusta ut mellan de olika momenten och dessutom lära sig genom att iaktta hur de andra bär sig åt.